

46/1999. (III.18.) Korm. rendelet

a hullámterek, a parti sávok, a vízjárta, valamint a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról és a hasznosításáról

A Kormány a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Vgtv.) 24.§-ának (4) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeli el:

I. ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK Fogalommeghatározások

1.§ E rendelet alkalmazásában

1. fakadó vizes területek: az árvízvédelmi töltés (fal) mentett oldalán lévő, olyan mélyfekvésű területek, amelyeken az árvízi víznyomás hatására szivárgó víz jut a felszínre és különböző nagyságú és időtartamú vízborítást okoz;
2. fenntartó: a vizek és közcélú vízilétesítmények tulajdonjogából eredő, illetőleg az ezzel járó vagyongazdálkodási jogok és kötelezettségek gyakorlását teljesítő, továbbá a fenntartási szakfeladatokat - mint közfeladatokat - a jogszabály rendelkezése folytán, illetve egyéb jogviszony alapján ellátó személy (szervezet);
3. holtág (holtmeder): a folyók szabályozása vagy a természetes medervándorlás következtében keletkezett olyan meder (mederszakasz), amely a természetes vízszállításban nem vesz részt;
4. hullámtér: a folyók, vízfolyások partvonala és az árvízvédelmi töltés (fal) közötti terület;
5. középső sáv: folyók hullámterében a védő erdősáv és a parti sáv közötti terület;
6. mértékadó árvízszint: az árvízvédelmi művek, valamint a folyók medrét, a hullámteret és a nyílt árteret keresztező építmények megvalósításánál (tervezésénél) figyelembe veendő, a vízgazdálkodásért felelős miniszter által megállapított árvízszint;
7. nyári gát: a hullámtéren épült, a fővédvonalnál alacsonyabb töltés, amely a mértékadó árvízszintnél alacsonyabb, és ezért gyakoribb árvíz ellen véd;
8. parti sáv: a vizek partvonala, valamint egyes közcélú vízilétesítmények (csatornák, tározók) mentén húzódó és e rendelet szerint meghatározott szélességű területsáv, amely az azokkal kapcsolatos szakfeladatok ellátását szolgálja;(*)
9. partvonal: a meder és a part találkozási vonala;(**)
10. védő erdősáv: az árvízvédelmi töltés hullámtéri védősávja mellett húzódó, a töltés hullámverés és jég elleni védelmét szolgáló területsáv (erdősáv);
11. védősáv (töltés menti sáv): az árvízvédelmi töltés mindkét oldalán, annak lábvonalától számított, 10-10 méter szélességű területsáv;
12. vízjárta területek: időszakosan elöntésre kerülő vagy vízzel telített talajú területek.

(*) 1995. évi LVII. tv. 1. számú melléklet 24/a) pont.

(**) 1995. évi LVII. tv. 1. számú melléklet 12. pont.

II. A parti sávra vonatkozó rendelkezések

2.§ (1) A vizek és a közcélú vízilétesítmények kezelésére jogosult és köteles személyek (tulajdonos, vagyongazdálkodó, illetőleg a fenntartást egyéb jogviszony alapján ellátók) a vizek és egyes és egyes közcélú vízilétesítmények mentén az azokkal kapcsolatos vízgazdálkodási szakfeladataik ellátására, a meder megközelítésére e rendeletben meghatározott szélességig terjedő parti sávot használhatnak.

(2) Az (1) bekezdésben érintett szakfeladatok: mérések, vizsgálatok, szemlék, ellenőrzések, továbbá fenntartási munkák esetenkénti vagy rendszeres ellátása.

(3) A parti sáv szélessége:

- a) a Duna, a Tisza, a Dráva, a Körösök és a Bodrog mindkét partján a partéltől - partvonalától - számított 10 méterig;
- b) az a) pontban nem említett egyéb vízfolyások (folyók, patakok) mentén 6 méterig;
- c) a holtágak partvonalától, valamint a közcélú vízellátási művek (tározók, belvív- és öntözőcsatornák) vízjogi engedélyben meghatározott medrétől számított, legfeljebb 3-3 méterig terjed;
- d) természetes tavak esetén - az állóvíz jellegével, fenntartásával összefüggő feladatok mérlegelése alapján - általában 3 méterig terjedő parti területet érint.

(4) A tulajdonos (fenntartó) kérelmére a vízgazdálkodásért felelős miniszter - az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló törvény (*) szerint, egyedi döntéssel - a (3) bekezdés b), c) és d) pontjában meghatározott méretektől eltérő, de legfeljebb 10 méter szélességű parti sávot is megállapíthat, ha azt a szakfeladatok ellátása feltétlenül indokolja.

(*) 1957. évi IV. tv. 43.§.

(5) Az árvízvédelmi művek, belvívvédelmi és egyéb csatornák, továbbá a tározók vízjogi üzemeltetési engedélyének részét képező üzemeltetési szabályzatnak azokat a rendelkezéseit, amelyek a parti sáv méretének meghatározását tartalmazzák, az érintettekkel közszemlére (közhírré) tétel útján kell közölni. (*)

(*) 1957. évi IV. tv. 45.§ (2) bek.

(6) A parti sávot is magában foglaló parti ingatlan a (2) bekezdésben meghatározott szakfeladatok közérdekű ellátására figyelemmel használható, hasznosítható. (*)

(*) 1995. évi LVII. tv. 20.§ (3) bek., 22.§ (1) bek.

3.§ (1) Külterületen a parti sávban - a (2) bekezdésben meghatározott kivételekkel - általában csak gyepgazdálkodás folytatható. Tilos az olyan növényzet (így például fák) ültetése, továbbá az olyan tevékenység, amely a szakfeladatok ellátását akadályozza.

(2) Ha a parti sáv rendeltetését és ennek megfelelő használatát, szükség szerinti igénybevitelét nem akadályozza, illetőleg a meder állapotát nem veszélyezteti, az arra hatáskörrel rendelkező hatóság - a vízügyi hatóság szakhatósági hozzájárulásával - a parti sávban szántó vagy egyéb művelési ágak megfelelő hasznosítást is engedélyezhet. (*)

(*) 1997. évi CXLI. tv. 23.§.

(3) A parti sávban épületet, építményt csak kivételesen - ha azt a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény, különösen a természeti területekre, illetve a védett természeti területekre vonatkozó rendelkezései lehetővé teszik, továbbá az Országos Településrendezési és Építésügyi Követelményekről szóló külön jogszabály szerint meghatározott körben, az arra hatáskörrel rendelkező hatóság, valamint az illetékes vízügyi- és természetvédelmi hatóság szakhatósági hozzájárulásával - lehet elhelyezni. (*)

(*) 1996. évi LIII. tv. 16.§ (5) bek., 18.§ (3)-(4) bek.

(4) A parti sávot érintő építmény elhelyezésének, megvalósításának, megvalósított létesítmények fennmaradásának, vízgazdálkodási szempontból - egyebek mellett - az a feltétele, hogy a vizek kártételei elleni védelemmel és védekezéssel, illetőleg a fenntartással járó szakfeladatok ellátását nem akadályozza.

4.§ (1) A parti sáv jogellenes használata, hasznosítása, különösen a meder és a part állagát, illetve a mederfenntartási munkák elvégzését akadályozó tevékenység vagy állapot esetén az ingatlan tulajdonosa, használója - a fenntartó felhívására - köteles a jogellenes állapot megszüntetésével a jogszabálynak megfelelő állapotot helyreállítani, és azt folyamatosan fenntartani.

(2) Amennyiben az ingatlan tulajdonosa (használója) a fenntartó felhívásának - arra megállapított időtartamon belül - nem tesz eleget, a fenntartó
 a) a jogellenes tevékenység, illetve a jogellenesen létesített építmény szerint hatáskörrel rendelkező és területileg illetékes hatóság megkeresésével kéri a vízgazdálkodási szempontból káros állapot megszüntetésére irányuló eljárás megindítását;
 b) az a) pontban meghatározott különös hatáskör hiányában a területileg illetékes önkormányzat jegyzőjének megkeresésével kezdeményezi a parti sáv jogellenes használatának megszüntetésére irányuló hatósági eljárás megindítását.

(3) A (2) bekezdés b) pontjában meghatározott hatáskörben eljárva, a jegyző, a jogellenes állapot megszüntetésére irányuló intézkedés keretében, a parti sávval érintett ingatlan tulajdonosát (használóját) a jogszabálynak megfelelő hasznosításra, használatra, illetőleg az ezzel összefüggő meghatározott magatartásra vagy attól való tartózkodásra kötelezheti.

(4) Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott esetben, a vizek kártételei elleni védekezéssel összefüggő szűkséghelyzetben (Ptk. 107.§) a fenntartó, illetőleg a védekezésre kötelezett, a szűkséghelyzet megszüntetése érdekében a parti sáv jogellenes használatával összefüggő tevékenységet, munkákat (növényzet vagy építmények eltávolítását) - az arra egyébként köteles személy költségre - maga is elvégezheti.

A parti sávval kapcsolatos kártalanításra vonatkozó rendelkezések

5.§ (1) A 2.§ (1) bekezdésben meghatározott jog gyakorlásáért külön kártalanítás nem jár. Az akadályoztatás, korlátozás mértékének megfelelő kártalanítás [Ptk. 108.§ (1) bekezdés] a szakfeladatok ellátásával okozati összefüggésben és azzal arányos mértékben állapítható meg.

(2) A parti sávban lévő építmények és növényzet eltávolításáért a tulajdonost (használót) a kisajátítási kártalanításra vonatkozó szabályok szerint a (3) bekezdésben meghatározott kivétellel illeti meg a térítés, illetve kártalanítás.

(3) Az építmények, illetve a növényzet eltávolításáért a rendelet hatálybalépését megelőzően megvalósított létesítés, illetve telepítés esetén csak akkor illeti meg kártalanítás, ha a parti sávot magában foglaló terület beépítése, betelepítése a beépítés időpontjában nem volt jogellenes.

(4) A vízügyről szóló 1964. évi IV. törvény végrehajtására kiadott 32/1964. (XII.13.) Korm. rendelet (Vhr.) 52.§ (1) bekezdésében meghatározott vízfolyások esetén az építmények és a növényzet eltávolításáért csak akkor jár kártalanítás, ha a terület beépítése, illetőleg betelepítése jogszerűen a Vhr. hatálybalépése előtt történt.

(5) Amennyiben a parti sávra vonatkozó rendelkezésekből eredő jog gyakorlása, illetőleg a használat korlátozása az ingatlan használatát lényeges mértékben akadályozza, vagy a rendeltetésszerű használatot kizárja, a tulajdonos az ingatlan megvásárlását vagy kisajátítását kezdeményezheti.

III. A FOLYÓK HULLÁMTERÉNEK HASZNÁLATA ÉS HASZNOSÍTÁSA

6.§ (1) A hullámteret csak jogszabályban (*) meghatározott módon szabad használni (hasznosítani).

(*) 4/1981. (IV.4.) OVH rek. 113-123.§, 138-152.§, 123/1997. (VII.18.) Korm. r. 12.§ (2) bek., 253/1997. (XII.20.) Korm. r. 49.§ (3) bek., 72/1996. (V.22.) Korm. r.

(2) A hullámter rendeltetése a mederből kilépő árvizek és a jég levezetése, ennek megfelelően a hullámter a folyó árvízi (nagyvízi) medrének a része.

(3) A hullámter mint az ökológiai hálózat (*) szerves és meghatározó része - ha nem minősül védett természeti területnek - természeti területként kezelendő, ahol az árvíz biztonságos levezetésének elsődlegességét kell figyelembe venni.

(*) 1996. évi LIII. tv. 53.§ (3) bek. b) pont.

(4) A hullámter rendeltetésére figyelemmel, a hullámterei ingatlanok tulajdonosai (használói) a hullámteren mezőgazdasági művelést, erdőgazdálkodást vagy bármely más tevékenységet kizárólag saját kockázatukra, a környezetvédelmi természetvédelmi előírások betartásával és az árvizek levezetésének akadályozása nélkül folytathatnak.

(5) A hullámteren - a (6) bekezdésben meghatározott kivétellel - csak a meder használatával, a folyó, vízfolyás fenntartásával közvetlenül összefüggő megfigyelő, jelző állomást, a hullámter használatával összefüggő vízilétesítményt, továbbá kikötői, rév- és kompátkelőhelyi, vízirendészeti épületet, építményt szabad elhelyezni. A létesítés során az építmény engedélyezésére illetékes és hatáskörrel rendelkező hatóság eljárásban a vízügyi, környezetvédelmi és természetvédelmi hatóság szakhatóságként működik közre. A vízügyi szakhatósági állásfoglalások során - egyebek mellett - vizsgálni kell az építménynek az árvíz és a jég levonulására gyakorolt hatását. A magassági elhelyezés tekintetében a mértékadó, árvízszint és az eddig előfordult legmagasabb árvízszint közül a magasabbat kell figyelembe venni. (*)

(*) 1995. évi LVII. tv. 24.§ (3) bek.
15/1997. (IX.19.) KHVM r.
46/1997. (XII.29.) KTM r.

(6) Közösségi, vízisport és sporthorgászati építmények a hullámteren csak helyi építési szabályzat, szabályozási terv alapján helyezhetők el.

(7) A hullámter hasznosításának korlátozásaért és a mederből a hullámterbe kilépő vizek által okozott károkért, ideértve a nyári gátak feladásával összefüggő kárt is, kártalanítás csak akkor igényelhető, ha a hullámter hasznosítása, beépítése, betelepítése, a létesítéskor hatályos jogi szabályozás szerint nem volt jogellenes, illetve a kártalanítást jogszabály nem korlátozta, vagy nem zártak ki. (*)

(*) 17/1970. (VI.26.) PM-MÉM e. r.

7.§ (1) Az árvízvédelmi töltés hullámverés és jég elleni védelmére védő erdőt kell telepíteni.

(2) A védő erdősáv szélessége általában

- a) a Duna mentén 60 m,
- b) a Tisza mentén 80 m,
- c) egyéb folyók mentén 30 m
legyen.

(3) A védő erdősáv szélessége a helyi körülmények, különösen

- a) az uralkodó szélirány,
- b) a vízmélység, a vízfelület nagysága,
- c) a termőhely szerint telepíthető fafajok,
- d) a hullámtér hasznosításának módja, és
- e) az árvízvédelmi töltés kiépítettsége

együttes mérlegelésével, az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvénynek a védő erdőkre vonatkozó előírásaival (*) összhangban, a (2) bekezdésben meghatározottól eltérő méretben is meghatározható.

(*) Evt. 17.§ (4) bek. c) pontja, illetve az Evt. 21.§ (4) bek.

(4) A védő erdő gyors növekedésű, dús és rugalmas ágazatú és lombozatú, lehetőleg őshonos, víztűrő fafajokból álljon.

(5) A védő erdősáv területét úgy kell rendezni, vagy vízelvezető csatornák létesítésével - a 6.§ (5) bekezdése szerint - gondoskodni kell arról, hogy árvizek után pangó vizek nem maradjanak.

8.§ (1) A hullámtér középső sávja a 6.§ (3) és (4) bekezdésében foglaltak szerint hasznosítható.

(2) A gyakori vagy tartós elöntések miatt szántó művelésre nem alkalmas területeken külteljes erdő- és gyepgazdálkodás folytatható, a természetvédelmi célokkal összhangban.

IV. A FAKADÓ VIZEK ÁLTAL VESZÉLYEZTETETT ÉS A VÍZJÁRTA TERÜLETEKRE VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK

9.§ (1) Az árvízvédelmi töltések mentesített oldalán lévő, az árvízi víznyomás miatt felszínre törő fakadó és szivárgó vizek által veszélyeztetett területeken bármilyen építmény elhelyezését az engedélyezésre hatáskörrel rendelkező hatóság csak az illetékes vízügyi hatóság szakhatósági állásfoglalása, illetve az állásfoglalása alapján engedélyezheti.

(2) Az (1) bekezdésben érintett területen mezőgazdasági használat, hasznosítás csak a tulajdonos (használó) saját felelősségére (kockázatára) figyelemmel történhet. A terület adottságaiból eredő esetleges károkért kártalanítás nem jár.

(3) A fakadó (szivárgó) vizek által veszélyeztetett területeket - külön jogszabály szerint - a településszerkezeti

tervben, illetve a helyi építési szabályzatban az illetékes vízügyi igazgatási szerv, illetve fenntartó javaslatára figyelemmel, fel kell tüntetni. (*)

(*) 1997. évi LXXVII. tv. 10.§ (4) bek., 13.§ (1) bek.

(4) A fakadó és szivárgó vizek által veszélyeztetett területekre vonatkozó korlátozásokat, tilalmakat - külön jogszabály szerint - a helyi építési szabályzatban, szabályozási tervben kell megállapítani - az arra illetékes vízügyi, környezetvédelmi, továbbá természetvédelmi államigazgatási szervek és az árvízvédelmi töltés fenntartójának véleménye alapján.

(5) A természeti környezet veszélyeztetettség megelőzése érdekében a (3) vagy (4) bekezdés szerint érintett, fakadó vizek által veszélyeztetett területekre - külön jogszabály szerint (*) - építési tilalom rendelhető el.

(*) 1997. évi LXXVIII. tv. 20-22.§.

10.§ (1) E rendelet alkalmazása szempontjából vízjárta területnek minősülnek különösen:

- a) a nyílt árterek, vagyis a folyók és egyéb vízfolyások melletti, olyan területek (völgyek), amelyek védelmére nem épült árvízvédelmi töltés, s így azokat a mederből kilépő víz szabadon előntheti;
- b) a síkvidéki erek, semlyékek, vagyis az olyan terepmélyedések, amelyek a területet érintő vízszabályozás, vízrendezés előtt rendszeresen, a szabályozást követően pedig időszakosan vízzel borítottak;
- c) a természetes állóvizek feltöltődése során kialakult vizenyős, mocsaras területek, amelyek felületének túlnyomó részét növényzet borítja, de a talaj tartósan vízzel telített;
- d) a dombvidéki patakok, állandó vagy időszakos vízfolyások, völgyek, vízmosások által érintett olyan területek, amelyekre az időszakos elöntés jellemző;
- e) a folyók elhagyott "ösmedrei", vagyis a folyókat kísérő, a jelenlegi medertől távolabb elhelyezkedő olyan vonulatok, terepmélyedések, amelyek eredete (származása) a folyó egykori medrére vezethető vissza.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott területekre a 9.§ (1) és (2) bekezdés rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy az ilyen területeket a településszerkezeti tervben, illetőleg az összefüggő egyéb településrendezési tervekben, helyi építési szabályzatban - a terület felhasználását veszélyeztető körülményekkel együtt - szintén fel kell tüntetni. (*)

(*) 1997. évi LXXVII. tv.

(3) Az (1) bekezdés szerint meghatározott területekre vonatkozó építési, építésjogi követelményekre, illetőleg tilalmakra külön jogszabályok rendelkezései az irányadók.

(4) Ha az (1) bekezdés szerint meghatározott terület - a természetvédelemről szóló törvényben meghatározott - természeti értékeket, illetve ezzel összefüggő, külön nevesített természeti területet, védett természeti területet, vizes élőhelyeket érintett, a terület esetleges igénybevétele kapcsán a természetvédelemről szóló jogszabályok rendelkezéseit is alkalmazni kell. (*)

(*) 1996. évi LIII. tv.

V. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

11.§ (1) A rendelet hatálya alá tartozó vizek és közcélú vízellátási létesítmények parti sávjaira, illetőleg a hullámterek használatára vonatkozó rendelkezések végrehajtásáról - a területek jogszabály szerinti használatáról és használatának biztosításáról - folyamatosan, de legkésőbb a rendelet hatálybalépésétől számított öt éven belül kell gondoskodni.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott feladat teljesítése érdekében az illetékes vízügyi igazgatóság, továbbá e rendelet hatálya alá tartozó vizek és közcélú vízellátási létesítmények egyéb tulajdonosa, fenntartója a hatálybalépéstől számított két éven belül - a területek tulajdoni és használati viszonyainak egyidejű felmérésével, annak adataira alapozva - szükség esetén felhívja a parti hullámtéri ingatlanok tulajdonosát (használóját) a jogszabálynak megfelelő használatra, hasznosításra.

(3) A parti sáv jogellenes használatát építő esetben e rendeletben vagy egyéb jogszabályban meghatározott intézkedések a vízügyről szóló 1964. évi IV. törvény végrehajtására kiadott 32/1964. (XII.13.) Korm. rendelet 52.§ (1) bekezdésében meghatározott vízfolyások esetén - az ott meghatározott mértékig - e rendelet hatálybalépését követően, egyéb esetben pedig a (2) bekezdésében meghatározott felszólításban megjelölt határidő lejárták követően alkalmazhatók.

(4) Amennyiben a hullámtéri területek vagyongazdálkodója a vízügyi igazgatóság - az egyébként szükséges szakfeladatok ellátása mellett - gondoskodik a hullámtéri övezeteknek megfelelő hasznosításáról (így például fakitermelés, terep- és vízrendezés).

(5) A (4) bekezdéstől eltérő tulajdonviszonyok esetén a jogszabálynak megfelelő hasznosításáról, használatáról és az ennek megfelelő intézkedésekről az érintett ingatlanok tulajdonosai kötelesek gondoskodni, az (1) és (2) bekezdésekben meghatározott határidőn belül.

(6) A (4) és (5) bekezdésben meghatározott feladatok teljesítése a parti sáv, illetőleg a hullámtér kialakítása során egyebekben az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény, továbbá a termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény, valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezésére is figyelemmel, e rendeletet érintő megfelelő alkalmazásával kell eljárni.

(7) A parti sáv és a szabadon tartandó sáv kijelölését követően a hullámtér használatára, hasznosítására vonatkozó használati, művelési és egyéb korlátozásokat, előírásokat az illetékes polgármester, a fővárosban a főpolgármester - a vízügyi igazgatóság értesítésére figyelemmel - a helyben szokásos módon közzéteszi.

(8) Ez a rendelet 1999. június 1-jén lép hatályba, ezzel egyidejűleg a vízügyről szóló 1964. évi IV. törvény végrehajtására kiadott 32/1964. (XII.13.) Korm. rendelet 52-54.§-a hatályát veszti.